SIAŬBIT The SOWER

Vialika-Litoŭski (Biełaruski) dvumiesiačnik

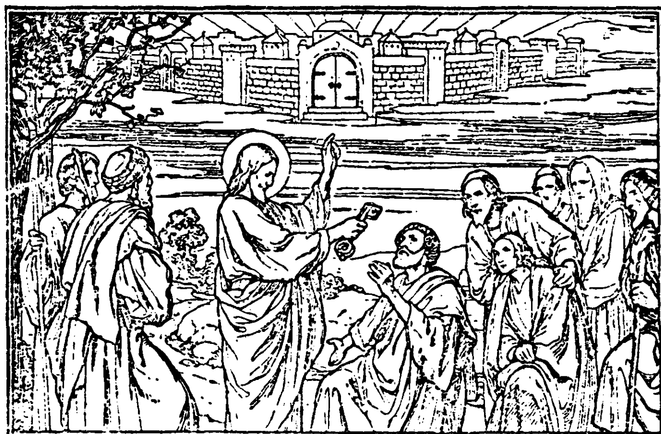
The Great-Litvanian (Whiteruthenian) bimonthly

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, New York, U.S.A.

Časapis Katalicka-Hramadzki

1962, Studzień-Luty Nr. 24 (h. 5) January-February, 1962

ŚVIATY PIOTRA HAŁAVOJ VIDOMAJ EKKLEZII

„I ja tabie kažu, što ty jość Piotr (skała), i na hetaj skale zbuduju ekkleziju maju i bramy piekła nie pieramohuć jaje. I tabie dam klučy vaładarstva niabiesnaha i što tolki źviažaš na ziamli, budzie źviazana i u niebie, a što raźviažaš na ziamli, budzie raźviazana i u niebie" (Mat. 16, 18-19).

Śviaty Piotra najvyšejšym pastyram. „Pasi baranki maje" (Joan 21, 15); „Pasi jahniata maje" (Joan 21, 16); „Pasi aviečki maje" (Joan 21, 19).

„Maju Ja i inšych aviečak, nia zhetaj aŭčarni, i tyja treba mnie pryvieści, kab i jany pačuli hołas Moj. I staniecca adna aŭčarnia i adzin pastyr" (Joan 10, 16).

AB EKKLEZII
(**Pav. X. Pr. Spirago.** Praciah)

Z zakidu vyššaha vynikaje tolki słušny vysnaŭ, što Papie pavinien być pryznany **dastatkavy prastor** pasiadańnia, kab udzielnaść jaho atrymała należnuju padstavu i padtrymku. Hetaja spravie pry Musulinim była załadžana. U siahodniašnich časach **Vatykan** isnuje, jak niezaležnaje haspadarstva.

Niezaležnaść Papy pad uzhladam śvieckim lažyć navat u interesie usich narodaŭ i haspadarstvaŭ.

Kali-b Papa padlehaŭ niejkaj śvieckaj uładzie, lohka moh-by stacca pavolnym jamu instrumentam i moh-by vydavać pastanovy niebiesstaronnyja, jakija prynosili-b škody inšym narodam i haspadarstvam.

U toj dumcy, robiačy ułasnyja spravy, śvieckija uładary zapaŭniali ad samych pačatkaŭ niezaležnaść Papaŭ, nadajučy im na ułasnaść Ekklezijalnaje Haspadarstva.

Da Ekklezijalnaj ułasnaści Papy pryjšli u nastupny sposab. Užo u pieršych stahodździach chryścijanstva dajšli jany praz šmatlikija darunki da razlehłych ziamnych majemaściaŭ. U časach vandravańnia narodaŭ niraz Papy ratavali Romu ad źniščańnia. (Papa Leon i Attyla); hetym samym zdabyli sabie peunyja pravy da miesta i vakolicy, a tamtejšyja ludzi uvažali ich za svaich patronaŭ i Apiekunoŭ. Zamacavałasia heta značeńnie Papaŭ i ich suverenitet nad Romaj i siaredniaj Italijaj z časaŭ Konstantyna Vialikaha, kali Roma pierastała być rezydencyjaj cezara, a navat namieśnik cezara žyŭ u inšym miejscu. Najezd Longobardaŭ na hetyja ziemli adahnaŭ karol Frankaŭ Pipin, vyhnaŭ prysvajalnikaŭ i daravaŭ Papie na viečnaść Romu i vakolicy, tak sama niekalki miestaŭ na uschodnim pabierežžu Italii. (755 h.). Syn Pipina, car Karol Vialiki, paćvierdziŭ padarak baćki (755 h.). U płyniu času Papy 17 razoŭ tracili Ekklezijalnaje Haspadarstva i znoŭ atrymlivali. U 1809 h. zabraŭ jaho Napaleon, ale na Vienskim kangresie u 1815 h. addali jaho Papie. U 1859 h. straciŭ usie ziamnyja majemaści z vyniatkam samaha miesta Roma. U 1870 h. pryłučana Roma da źjednanaha Italjanskaha haspadarstva, a Papie astavili tolki Vatykan. Pry Musolinim Papa pahadziŭsia z Italjanskim haspadarstvam i da Vatykanu dałučana čaścinu vakolicy.

Isnavańnie Ekklezijalnaha Haspadarstva davała Ekklezii šmat karyści. Pieradusim davała niezaležnaść Ekklezijalnaj Hałavie, pabolšyvała pavahu i značeńnie Papy u śvieckich kiraŭnikoŭ, davała jamu

srodki materjalnyja, patrebnyja da kiravańnia Ekklezijaj, zabiazpiečyvaje volnaść pry vybirańniu Papy.

4) Niezaležnaść svaju akazyvaje Papa praz utrymlivańnie ułasnaha dvoru. Dvor Papy uładžany na padobu dvaroŭ śvieckich uładaŭ.

Rezydencyju Papy pilnuje 350 žaŭnieraŭ, a mianoŭna: švajcarskaja acharona (adździeł złožany z 75 čałaviekaŭ, katoryja pieravažna pachodziać z Luzern iz Švajcaryi; ubranyja pa siaredniaviečnamu. vypaŭniajuć u Vatykanie słužbu addźviernych); acharona šlachockaja, abo noble (ličyć 75 čałaviekaŭ, vykliučna iz šlachty romanskaj; jany asystujuć Papie pry kažnym publičnym vystupleńniu, majuć volny uvachod da usich pakojaŭ Papy, časami spaŭniajuć funkcyi pasłoŭ, kali napr. treba daručyć niejkamu Episkopu naznačeńnie na kardynała); dalej acharona pałacava, złožana iz sotki čałaviekaŭ; heta słužba nie płatnaja, a tolki hanarovaja; narešcie 100 žandarmaŭ. Jak uładar niezaležny, nakazavaje Papa vybivać hrošy, razdavać ordery, maje ułasny bieła-załaty ściah (vybrali hetyja kolary z uzhladu na słovy Piotravy, vyskazanyja da biaznohaha ad urodžańnia: „Siarabra i zołata nia majem" (Dz. Ap. 3, 6); utrymlivaje blizu pry usich dvaroch panujučych ułasnych pasłoŭ (legataŭ, Nuncijaŭ apostolskich) i h. d.

Niekatarych heta horšyć. Kažuć: „Pan Chrystus abchodziŭsia biez vialikaj vystaŭnaści. Tolki raz uračysta ujechaŭ u Jerozolimu". Chaj uvažajuć, što Papa nie zastupaje Zbaviciela prašledavanaha i spaniavieranaha kryžovaj śmierciaj, ale Pana Chrystusa, panujučaha u Niebie u najvyššaj chvale. Narešcie treba uziać pad uvahu, što Papa z svajho uradu musić časta spatykacca z panujučymi i ź ich pasłami; musić dastasavacca da ich zvyčajaŭ i pryniatych etykiety, kali nia choča aśmiešyć siabie i svajho uradu. Heta-ž i my zachoŭvajem rehuły dobraha tonu, pryniatyja praz ucyvilizavanyja narody, kali nia chočam zhubić pašany ad druhich; takimi-ž uzhladami kirujecca i Papa.

BOŽY DZIEJAČ, BOŽY SŁUHA

Pierš-najpierš niekalki cytataŭ z św. Piśma: „I pryšła žančyna i skazała Božamu dziejaču" (Eliz. prar.); „Katoraja skazała svajmu mužu: Vidžu, što heta jość Božy, śviaty dziejač" (IV, Kar. IV. 7-9). „Idzicie da słuhi majho Joba, a achviarujcie achviaru za siabie, a Job moj słuha budzie za vas malicca i vobličča jaho prymu, kab vam durnaty nia było zaličana, bo vy nie havaryli da Mianie tak, jak Job moj słuha" (Job 42, 7). „Voś moj słuha", kaža Boh ab Chrystusie" (Iz. 42). „A ty, Božy čałaviek, ściaražysia hetaha, a naśladuj spraviadlivaść,

pabožnaść, vieru" (I Tym. VI, 11). „Dziela taho, što praroctvy nikoli nia pryniesiany ludzkoj volaj, ale śv. Ducham natchnionyja śviatyja Božyja ludzi" (II Piotr 1, 21). „Kab čałaviek byŭ daskanały, da usiakaj dobraj spravy pryvučany" (II Tym. III, 17).

Słovy: Božy dziejač i Božy słuha možna uziać abo u sensie šyrejšym, abo dakładniejšym. U sensie šyrejšym Božy dziejač značyć toje, što i śviaty. Zaviom Božaj słuhoj katolika, katory astaviŭ pa sabie mierkavańnie śviataści i katoraha da beatyfikacyi i kananizacyi uzialisia, ci sabirajucca. — U sensie dakładniejšym Božy dziejač značyć tolki, što čałaviek vierny Božym prykazańniam. Hetak treba razumieć słovy śv. Piśma: „Vidziačy Božyja syny ludzkija dočki, što byli charošyja, uziali sabie za žonki" (Rod. VI, 2). „Syny Božyja" značyć syny Seta, viernyja Bohu, suproć da złych synoŭ Kaina, nazvanych ludzkimi synami. — Takža treba razumieć i słovy Najśv. D. Maryi: „Voś ja słužka Panskaja". Nazyvaje siabie słužkaj na znak, što choča być pasłušnaj Bohu, a nie śviatoj. Śv. Paŭl užyvaje jašče inšaha vyražeńnia: „Kab adkinuć vam — pa raniejšamu žyćciu — staroha čałavieka, jaki tleje u manlivych pažadańniach, a abnavicca ducham rozumu vašaha i apranucca u novaha čałavieka, stvoranaha pa Bohu, u praviednaści, śviataści praŭdy. Dziela hetaha, adkinuŭšy iłžu, havarycie kožny praŭdu bližniamu svajmu, bo my čaściny adzin druhomu" (Ef. 4, 22-25). Abo: „A Chrystusava raskryžavali cieła z mukami i pažadańniami" (Ef. 5, 24). „I užo nie ja žyvu, ale žyvie uva mnie Chrystus" (Ef. 11, 20).

Suprać vyššej skazanych vyražeńniaŭ kaža śv. Piśmo ab ludziach, katoryja z pachodžańnia „syny hnievu" — katoryja majuć znosiny z jurami cieła, robiačy volu cieła i dumkam" — katoryja „chodziać vodle vieku hetaha śvietu" — „vodle kniazia uładу taho pavietra" — katoryja jość „syny niaviernaści" — katoryja jość „łodary" — „prahnučy lohkadumnaj chvały, adny druhich dražniačy, adny druhim žadajuć usiaho najhoršaha" i h. d.

Pryhledzimsia žyćciu Božaha dziejača i Božaha słuhi.

1. **Pakora, saromlivaść.** — Božy dziejač uhledajecca na ludzkoje žyćcio pavažna, dobra razumieje, što žyćcio čałavieka na ziamli jość ustupnym časam vyrabieńnia moralnaha, jość arenaj zmahańnia i pracy nad saboj, jość vysokaj škołaj, a nie niejkaj hulnioj. Čym jość ukrytaje pabyćcio u ziamli ziarniaci dla paźniejšaha, u źziańni sonca razkvitajučaha žyćcia raściny, tym čałavieku žyćcio na ziamli. I takoje ułasna maje ukryćcio Božy dziejač pieradusim prad svaimi vačyma, adpaviedna da Pana Jezusa słoŭ: „Vučyciesia ad Mianie, što Ja cichi i pakornaha serca . . . " Być cichim i pakornym, heta nia lohkaja

reč, kali ułasnaja miłaść jość vielmi čujnaja i lohka ukradajecca uva usie našyja dziejańnia, jak aliva. Čałaviek maje niebiazpiečnaha voraha svajo „ja”, poŭnaha padmanaŭ i chitrykaŭ. Navat niačyścik, śviet i cieła nie takija niebiazpiečnyja — kaža św. Bernard — i čałaviek bolej maje niedavierać sabie i ścierahčysia samoha sabie, čym niačyścika. Na sudzie Božym ubačym, što čyny, katoryja uvažali za cnoty, u rečaisnaści byli prad Boham, jak piena, byli nadutyja vietram ułasnaj miłaści. „Siarabro tvajo abiarnułasia u lichuju pienu, vino tvajo źmiešanaje z vadoj — kaža prarok Izajaš.

Choraša na hetu spravu uhladalisia užo starožytnyja Greki. Da Sokratesa Glaŭkon tak kaža: „Ciapier pastavim abraz spraviadlivaha, prostaha čałavieka dziejača serca i šlachotnaha rozumu, katory choča być, a nie vykazacca dobrym. Treba jamu adniać **padabienstva spraviadlivaha** ... bo kali jamu dastanucca padarunki i honary, jak tamu, katory vydajecca spraviedlivym ... budzie niapeŭnym, ci jon jość dla spraviadlivaści spraviadlivym, ci dla darunkaŭ i honaraŭ. Chaj ady nie zrabiŭšy ničoha niespraviadlivaha, maje apiniju čałavieka najniespraviadliviejšaha ... chaj idzie nia uhnuty až da śmierci, uchodziačy u žyćciu za niespraviadlivaha, a rečaisnaści budzie spraviadlivym” (Platon kn. Politeia ii p. 361. B).

Pryhledzimsia Chrystusu. Jakiž Jon cichi, prosty i pakorny! Cudatvorac, katory paralitykam daje uładu chadžeńnia, sam siadaje ad zmučańnia pry studni Jakoba. Toj, katory razmnažaje chleb, sam hałodny i pasyłaje vučniaŭ u miesta nakupić pažyvu, jak-by byŭ najzvyčajniejšym čałaviekam. Nia vidać u Jaho nijakaj pozy vialikaści ... cichi, saromlivy i pakorny tak daloka, što zabaraniaje ab cudach havaryć. (Pieramienieńnie). Śladami Vučyciela-Boha idzie dziejač i słuha Božy; zaŭsiody u jaho vidać pakornuju niaŭpeŭnienaść sabie, natužany u madlitvie da Boha u tych spravach prychilić da Boha usich; turbotnaje addavańnie usiej chvały Bohu za dakananyja dziejańnia. „Nia mnie, Boža, ale Imieńniu Tvajmu naležycca chvała”. Jość ady cichi i skromny, ale taja skromnaść jaho, charaša kazaŭ L. Zarzecki — „nia jość dziejańniem niaśmiełaści abo słabych łokciaŭ, jość jana vyrazam rozumu, znańnie siabie i pašany dla svajoj pracy i moralnaj źmiastoŭnaści žyćcia”. (Char. 78. L. Zarzecki).

A čałaviek śviatavy? O! jon dbaje tolki ab plaskańnie u dałoni; usio, što robić, robić dla efektyŭnaści i ab usim usie musiać viedać ... adrazu kudakča kuryca, kali źniasie jajko. Nia treba navat być psychalogam, kab heta paznać. Praŭda udaje abyjakavaha za plaskańnia, svajoj pychaj nakryvaja padobienstva cnotaŭ, jak malar pakryvaje

dreva farbaj i kolarami stali, ale heta zdasca na ništo, bo prabivajecca pycha. A pry tym jašče razpychajecca łokciami, kab jamu nia było zaciesna, abo niešta padobnaje — jak-by inšyja zasłaniali i zaharadžali darohu da honaraŭ. I heta dziciačaje pchańnia tudy, dzie možna bliščeć i takoje razpychańnie jość najlepšaja kryteryja słabaści charaktaru.

Čałaviek vyrableny, dziejač Božy, navonki taki, jak kažny čałaviek, skromny, mała vartasny, ale źbližsia da jaho, uzhlań na jahonaje žyćcio, a uvidziš bahactva i Božych łaskaŭ i chryścijanskich cnotaŭ. Čym bolej źbližyšsia, čym hłybiej jaho paznaješ, tym bolej zbuduješsia.

Zusim suproć — u čałavieka z urojanaj vialikaściaj. Navonki i zdaloku vydajecca vialikim... a źbližyšsia, spaściaražeš, što heta chłapčuk, tolki jašče na stale i na stoliku... niejkaha stanovišča, a zbližyšsia to jašče bolej pierakanaješsia, što heta marnaja istota i kapciučaja porchaŭka, katoraj navat škada datykacca... lapiej abyjści i nie začynać nijakich bližšych znosinaŭ.

2. **Dabrynia, duchovaść, miłaść.** — Patryjarcha Jakob uciekaŭ ad svajho brata Ezava. Kali zastała jaho noč, pałažyŭsia na ziamlu i zasnuŭ; mieŭ son ab Bohu i prabudziŭšysia skazaŭ: „Sapraŭdy Boh jość na hetym miejscu..." (Rod. XXVIII, 6). Padobnyja słovy paŭtoryć kažny, chto zytkniecca z Božym dziejačom i Božaj słuhoju. „Boh tut jość u hetym čałavieku..." Śviedama ci nia śviedama majem tady uražeńnie, što ułasna takim musiŭ być Chrystus. Zichacić ad jaho ciapło i supakoj — niešta źmiahčajučaje i uspakajajučaje i niejkaje zastaniecca uražeńnie.

Schavanyja dušy krychu nabiaruć radaści i pahody; ciesnyja i złosnyja pačnuć razšyracca i miaknuć; u niesupakojnyja duchi ustupić choć adrabinka supakoju; z zaciatych i jołkich pačnie pamału spłyvać ladovaja skarupina. Inšyja u pieršy raz adčujuć na sabie duch chryścijanski i u pieršy, mahčyma, raz zrazumiejuć, jakaja šyrokaja i doŭhaja, vysokaja i hłybokaja chryścijanskaja miłaść" (O. Lippert T. J. z dušy da dušy 116. i. i.).

Taki čałaviek moža paŭtaryć za śv. Paŭłam: „Žyvu ja, užo nia ja, žyvie u mnie Chrystus" (Gal. 11, 20). X. J. Olier kaža: „Usia vyššaść i daskanałaść takoha čałavieka jość tolki čaścinaj źziańnia Chrystusovaha ducha, znachodziačahasia u im" (H. Joly Psych. šv. 34 nn.). Kažnaje dziejańnie vypyrskaje — jak z žyrała — z dušy poŭnaj Boha. Forster raskazavaje takoje zdareńnie: „Jon zapytaŭsia adnaho bahataha čałavieka, katory šmat adviedaŭ, kali u svaim žyćciu byŭ naj-

ščaśliviejšy " „Byŭ najščaśliviejšy, kali byŭ u balnicy u Monachium" — byŭ adkaz. „Ci heta mahčyma?" „Heta praŭda". Abchodžavała mianie miłasernaja siastra, a jaje anielskaj łaskavaści, biezahraničanaj ciarplivaści i nadpryrodnaj miahkaści, nikoli nie zabudusia. Była tak uduchoŭniena, što kažny jaje giest, uśmiech, słova, dziejańnie uskazavali na čałavieku, u katoraha usio pieratvarałasia u dušu i źziała takoj dabrynioj i pavahaj, što „byŭ tady u niebie" — (Dr. F. Foerster. Vuchov. čał. 542), tady mnie było najlepiej, byŭ najščaśliviejšy. Voś što značyć spatkać na svajoj darozie Božuju słuhu.

Zusim praciŭna jość z čałaviekam śviatovym, a enerhičnym. Nima u jaho pavahi i delikatnaści, jakuju maje Božy dziejač. Zaŭsiody honicca i nia maje času. Padobny da dźviarej imkliva adčynianych i začynianych. Usio robić z homanam i chutko. Čamu? a) baicca, kab niechta nie zrabiŭ čaściny ź jaho namierańnia i nie padzialiŭsia pachvałaj, a kaža prysłoŭje chinskaje: „Chto adčyniaje svajo serca dla ambicyi, toj zamykaje jaho dla supakoju". b) Balon, kab jaho vieciar nia unosiŭ, abciažavajuć jaho ciažarami; ciažarami čałavieka jość jahonyja hrachi i kažny ab ich pavinien pamiatavać, kab jaho pycha nia uniasła. Čałaviek śviatavy nie abciažajecca. c) Čałaviek taki unutrana słužyć Bohu, ale — jak kaža Ziegler, toj „Stvaraje Boha sabie naspadobu svaju i pa svojamu Jaho chvalić" (J. Ziegler: Relig. u. Religionen). Toje skazaŭ ab sabie śv. Aŭgustyn: „Šukaŭ Ciabie, Boža, nie vodle śviatła rozumu, ale vodle čućciaŭ cieła" (Vyzn. III, 6). Jon takža paŭtarać musić padobnaje. Boh ady nie adciskaje na im Svajho nadpryrodnaha znamia. Śvietu słužyć, śvietam žyvieć i śvietam usiudy čuvać.

3. **Duch prabačańnia** — Jakžaž lohka prabačaŭ Chrystus! Ci uspomnim Magdalenu, ci Zacheusa, ci jaŭnahrešnicu, ci łotra... Usiudy vidać Božaje miłaserdzie. „Ojča, daruj im, bo jany nia viedajuć, što robiać". Nijakaja prośba, aprača hetaj Božaj, nia uznosiłasia da nieba, adkul ludzi žyvuć i adkul molacca. Nia jość heta malitva čałavieka, ale malitva Boha da Boha. Ludzi navat nia mahli vyjavić prad hetym, kab možna było prasić prabačańnia dla tych, katoryja jaho zabivajuć. Prabačańnia — voś dalejšaja rysa Božaha dziejača, a vypływaja jana z łaski Božaj i z pamiaci na słovy i prośbu u paciarach: „adpuści nam... jak i my adpuščajam našym vinavatym". Pryhožy prykład prabačańnia pradstaviŭ H. Sienkievič u „Krzyżakach". Jurand, nadčałaviečym zapanavańniem nad saboj, ułasnaručna razrazaje viaroŭki i vypuščaje Zygfryda na volu, nia hledziačy, što ad jaho šmat daznaŭ kryŭdaŭ. Plinius napisaŭ, što u Bepcyi byli dva žyrała,

z katorych adno udzialała pamiaci, a druhoje pryčyniała zapomnieńnia. Tym žyrałom pamiaci, heta abražanaja pycha, a žyrałom zapamińańnia: miłaść Boha i bližniaha, charaktar. — Niekatarym intelektualistam vydajecca, što zadavać druhim ciarpieńnia jość dakazańniem ich vyžšaści i uładу nad imi. Ale lapiej jość takim ustupać i prabačać, čym uściaž u drabnicach spračacca. Žyćcio jość vielmi karotkaje, kab pravodzić na uściažnych sprečkach. Razumniej jość ad svaich pravoŭ adstupić, jak ab ich zmahacca. Zvyk upiracca pry svaim vytvaraje niepryjemny charaktar, a kali prabačajem, kładziom adrazu złomu zaporu i adčyniajem pola dziejańnia vialikim siłam natury. Kali prabačajem u maŭčańniu, tady złoje zamianiajem u dobraje; toje adbyvajecca piramienna u niavidomaj hłybini dušy i jość dokazam mudraści i vialikaści taho, katory heta robić. Choraša kazaŭ X. Bp. Krasiński: „Kali vialikaść dušy u całym chočaš bačyć blasku, Pišy dary na marmuru, a kryŭdy na piasku". Śv. Paul piša: „Sonca chaj nie zachodzie na hnievy vašyja" (Ef. XXXIV, 2, 8-23). — Na žal! Usie hady prachodziać u hnievie i pysie, bo adzin žadaje za-šmat, druhi daje za-mała. Adzin žadaje vialikich pieraprosinaŭ i upakorańnia, druhi nia choča skazać ani adnaho słova pieraprosu, bo jon jość małodziejšy. I adno i druhoje pavinny być; kryŭdu treba vyraŭniać, a pakryŭdžany musić nie za-šmat žadać i na Boha ahladacca. Pryhoža kaža Mickievicz: „Tady tolki sumlenna z voraham pahodzišsia, Kali ty i vorah, piarviej z Boham pahodzišsia". **X. F. S.**

ŚVIATYJA CYRYL I METODY

Pav. a. Andr. Trucha, Č.Ś.V.V. — praciah

Konstantamu i Metodamu ruskaja misyja pryniesła šmat karyści. Jany blizka paznali uschodniaje słavianstva, znajšli miesny pierakład Evangiella i psałtyra na kijeŭskaj movie, navučylisia kijeŭskaj movy dy hłybiej paznali moc bohasłužby u narodnaj movie, što było dla ich vielmi patrebnym i karysnym pry dalejšaj pracy, jak słavianskich apostołaŭ.

Z pabytam Konstantyna u Korsunie źviazyvali daŭniejšyja žyćciapiscy śviatych jašče adnu važnuju padzieju, heta adšukańnie relikvijaŭ śv. Klementa, čvartaha Papu, katory byŭ zysłany za Chrystusovu vieru i utopleny u moru kala 99 hodu pa Chrystusie. Relikvii śv. Klementa znajšoŭ Konstanty i zabraŭ u Carahrad, a paśla u Romu. Ciapierašnija historyki dumajuć, što Konstanty znajšoŭ relikvii inšaha mučanika Klementa, ale nie Papy.

Zakončyŭšy svaju misiju u Chazaryi, śviatyja Cyryl i Metody uziali iz saboj śv. relikvii Chrystusovaha Nastupnika i vyjechali z Korsunia u Carahrad. Paśla pavarotu, jany złažyli dakładnuju spravazdaču cezaru i patryjarchu iz svajej chazarskaj misii. Vielmi davolnyja byli z misii. Cezar i patryjarch chacieli dobra vynadharadzić ich. Metodaha chacieli vyśviacić na archiepiskopa,, ale jon adkazaŭsia ad takoj hodnaści. Tolki pryniaŭ abatstva u klaštaru Metodaha. Choć jon byŭ abatam, ale nia byŭ vyśviačany na śviatara. Konstanty, jak śviecki śviatar, paśla misyi, byŭ pry patryjaršaj śviatyni śv. Apostołaŭ u Carahradzie, dzie jon vioŭ cichoje i spakojnaje žyćcio. Mahčyma, što jon, padobna jak Metody, zroksia niejkaj vysokaj pasady, abo moža, asłableny misyjnaj pracaj i ciažkimi padarožžami, byŭ zmušany na niejki čas astacca biaz vialikich zaniaćciaŭ, kab papravić svajo zdaroŭje.

Ale mała daviałosia Konstantamu i Metodamu adpačyvać. Niespadziavana ich paklikali na novuju misyjnuju pracu pasiarod słavianaŭ Moravii. Tut jany raźvinuli šyrokuju apostolskuju dziejnaść, jakaja zdabyła im słavu „Słavianskich Apostołaŭ", a słavianskim narodam pryniesła vialikuju karyść. Da hetaha času praca śv. bratoŭ nia była tolki dla słavianaŭ; moraŭskaja misyja była poŭnaj paśviataj dla taho narodu, katorym nichto nikoli nie zajmaŭsia, jak kaža žyćciopisak śv. Metodyja. Usia papiaredniaja praca Konstantyna i Metodaha była tolki padhatoŭkaj da moraŭskaj misyi, katoraj jany addali usie svaje siły dy ź jakoj nikoli užo nie viarnulisia.

Što da Moravii, to u časach Konstantaha i Metoda jana była vialikaj słavianskaj dziaržavaj, katoraja abjednyvała šmat słavianskich ziemlaŭ. Asnovaj hetaj dziaržavy była Moravija, ale da jaje naležyła taksama Panonija (Zachodniaja Madziarščyna) i kniaźstva Nitranskaje. Da jaje naležyli ziemli ad Magdaburgu až da Stryja i u skład jaje uchodziła čaścina zachadnia-ukrainskaha narodu. U časie vyjezdu Konstantaha i Metodaha na misyju u Moraviju, vialikim kniaziem byŭ Raścisłaŭ-Śviatopołk.

Moravija pastajanna była zahrožana Giermanami, kataryja staralisia padbić sabie Moraviju i trymać u zaležnaćci ad siabie. Za svaju niezaležnaść musili Moravianie pralić šmat kryvi u ciažkich vojnach.

Pašyreńniem chryścijanstva na Moravii da prybyćcia Konstantyna i Metodaha zajmalisia niamieckija duchoŭniki łacinskaha abradu, pad kiraŭnictvam pasaŭskaha i zalcburgckaha archiepiskopa.

Dziela taho, što tyja dušpastyry naležyli da nacyi zavajoŭnikaŭ, z katorymi moravianie musili kryvavicca na vojnach, a taksama tamu, što jany nie znali dobra słavianskaj movy, to sprava pašyrańnia i umacavańnia chryścijanstva u moravskaj dzieržavie nia mieła nadziei na zadavalajučy razkvit. Moravianie prychodzili štoraz bolej da pierakanańnia, što ekklezijalnaja zaležnaść ad silnaha susieda — zajmanca, adnačasna viadzie i da zaležnaści palityčnaj, tamu u ich zradziłasia pažadańnie zasnavać svaju, niezaležnuju ad niemcaŭ Ekkleziju. Alivy da taho ahniu mahli najbolej dalivać niamieckija duchoŭniki, katoryja byli bolej nacyjanalnymi dziejnikami, čym prapaviednikami Chrystovaj viery. Tak-ža sam religijny i kulturny stan moravianaŭ damahaŭsia takoj źmieny. Moravianie kulturna stajali nižej ad niamieckaha narodu. Čaścina z narodu užo była achryščana, ale chryścijanskaj viery jany dobra nie znali i nie razumieli, bo nia mieli svaich moraŭskich śviataroŭ, katoryja pramaŭlalib da ludziej rodnaj movaj, tak jak heta było, napryklad, u Niamieččynie.

Tyja patreby svajho rodnaha narodu najlepiej tady razumieŭ kniaź Raścisłaŭ, tamu jon šukaŭ peŭnaha i paśpiešnaha sposabu pałahodžeńnia usich tych piakučych spravaŭ. Tady pačuŭ pra misyjnuju pracu miž słavianami Konstantaha i Metodaha z toj dumkaj, što greckija misyjaniery mahlib i u Moravii viaści misyjnuju pracu z słavianskimi kazańniami, knižkami i bohasłužbami, a bizantyjski cezar mohby, mahčyma, padać jamu zbrojnuju pomač u jahonaj baraćbie ź niemcami i baŭharami, katoryja supolna hatovilisia napaści na Moraviju. Raścisłaŭ vysłaŭ svajo pasolstva da Carahradu z žadańniem znajści tam ekklezijalnych vučycielaŭ i nastaŭnikaŭ dy palityčnych pryjacielaŭ. Da taho Raścisłaŭ prasiŭ vysłać u Moraviju episkopa dla zarhanizavańnia moraŭskaj Ekklezii. U źviazku z tym, što daloki Bizancyum nia byŭ Moravii niabezpiečnym.

Dziela vyrašańnia moraŭskaha pasolstva cezar Michał sklikaŭ naradu, katoraja prychilna adniesłasia da planu kniazia Rostisłava. Na misyjnuju pracu znoŭ vyrašyli pasłać Konstantaha i Metodaha. Na tuju naradu kazaŭ cezar zaprasić Konstanta. Moraŭskaje pasolstva pry jaho prysutnaści paŭtaryła svaju prośbu. Konstanty tady byŭ chvory, dziela taho probavaŭ adkazacca ad taho vialikaha trudu. Na heta skazaŭ jamu Bardas abo Foty: „Znaju, što ty chvory, ale treba, kab ty pajšoŭ, bo aprača ciabie nichto inšy toj raboty nia zrobić". A cezar dadaŭ: „Ci čuješ Fifozafie, takuju reč? Apráča ciabie nichto hetaha nia zrobić; daju tabie bahatyja padarunki, vaźmi svajho brata,

ihumiena Metodyja, dy idzi. Vy-ž užo abodva sołumiania, a sołumianie zaŭsiody dobra havorać pa słaviansku". Paśla taho Konstanty užo nie adkazaŭsia ad moravskaj misyi i skazaŭ: „Choć ja zmorany i chvory, ale z radaściaj pajdu tudy, kali tolki jany majuć abiecadła dla svajej movy". — Što chvory Konstanty pahadziŭsia na takuju novuju ciažkuju pracu, to dla taho skłanili jaho dźvie prynuki. Pieršaja była chvała Božaja i zbaŭleńnie śmat dušaŭ. Jak śviaty Božy słuha, Konstanty chacieŭ addać usie svaje siły Božaj spravie. Druhoj prynukaj moh być grecki patryjatyzm. Paśpiešnaje pašyreńnie chryścijanstva u moraŭskaj dziaržavie i założańnie miascovaj Ekklezii, pry apiecy Bizantyi, budzie zapisana u historyi, jak zasłuha jaho rodnaj radzimie. Prysłužycca takoj karysnaj spravie Konstanty byŭ hatovy, choć heta treba było-b zrabić apoškami svaich siłaŭ, što zaŭsiody jość aznakaj vialikich i śviatych dušaŭ.

Na toj cezarskaj naradzie Konstanty viedaŭ, što u jahonaj misyjnaj pracy u Moravii jamu treba budzie słavianskich „literaŭ", taksama abiecadła i pierałožanych ekklezijalnych knižkaŭ. Na heta cezar z Bardasam adkazali jamu: „Kali tolki ty chočaš, to Boh daść tabie toje, što pasyłaje Jon usim, katoryja prosiać biaz ustanku, i adčynie tym, katoryja pastukajucca" (Ł. 11, 9). Takaja pry ludziach uračystaje vyskazańnie vaładara była Konstantamu dobraj abiecankaj, na katoruju u budučynie nichto z vysokich greckich kruhoŭ nia budzie jamu rabić zakidu, što jon robić niešta nieadpaviednaje, suproć tradycyi greckaj Ekklezii, katoraja u bohasłužbach užyvała tolki greckaj movy u ekklezijalnych bohasłužbach, bo znaŭ, što u Carahradzie jość ludzi takoha pahladu, što ekklezijalnaj movaj mohuć być tolki judejskaja, greckaja i łacinskaja, jakimi piłat kazaŭ napisać na kryžu pryčynu śmierci Jezusa Chrystusa. Suproć vystupleńnia piłataŭcaŭ Konstanty zabiazpiečyŭsia zajavaj cezara.

(Dalej budzie)

DRUHAJA MIŽNARODNAJA VYSTAŬKA U MIEŚCIE ČYKAGO

U prošłym hodzie 11-ha i 12-ha listapada adbyłasia Mižnarodnaja Vystaŭka, u jakoj pryniało udzieł 35 nacyjanalnaściaŭ, pražyvajučych na terenie miesta Chikago. Try biełaruskija arhanizacyi, a mienavita: Arhanizacyja Biełaruska-Amerykanskaje Moładzi u Štacie Illinois, Biełaruskaja Carkva Sviatoha Spasa i Zhurtavańnie Biełarusaŭ u Illinois udzielničali u vystaŭcy. Adkaznym kiraŭnikom za uładžańnia stendu byŭ sp. Nikodym Žyźnieŭski, siabra Arhanizacyi Bie-

łaruska-Amerykanskaje Moładzi. U sybotu 11-ha listapada Major miesta, sp. Deili, u asyście predstaŭnikoŭ z Upravy, byŭ pryvitany praz pradstaŭnic ad nacyjanalnych hrup. Biełaruskuju hrupu reprezentavała sp. Viera Ramuk u pryhožaj nacyjanalnaj vopratcy. Paśla karotkaj ustupnaj ceremonii Major miesta sfatahrafavaŭsia z pradstaŭnikami i pačaŭ adviedavać stendy. — Naš skud byŭ raźmieram dva razy bolšym, čym u minułym hodzie. Pryhožyja ekspanaty, dziaružki, ručniki, vyšyvanki i h. d. Ale na asablivuju uvahu zasłuhoŭvaŭ vobraz-vyšyvanka, pradstaŭlajučy chłapca i dziaŭčynu, u vykonavańni narodnaha tanca. Dalej prykuvała uvahu naviedvelnikaŭ lalka, apranutaja u nacyjanalny kaścium. Pryhožyja akvareli našaha mastaka Žaŭnieroviča pryciahvali nie adnaho naviedvalnika svaim pryhožym kalarytam i śvietłacieniami. Była taksama nievialikaja praśnica i vieraciano, i možna było pakazać publičnaści jak rabilisia nitki na Biełarusi. Šmat chto z naviedvalnikaŭ pytaŭ ab mahčymaści kupli taho ci inšaha ekspanatu.

Naohuł naš skud reprezentavaŭsia dobra i byŭ na vysokim uzroŭni, ab čym miž inšym uspomniła polskaja hazeta „Dzieńnik Związkovy”. Hetaja vystaŭka dała mahčymaść pakazać kulturu dy tvorčaść biełaruskaha narodu i pry hetym painfarmavać šyrokuju amerykanskuju publičnaść ab Biełarusi. — **Rm.**

JUBILEJ 40-ka HODZIE LITERATURNAJ DZIEJNAŚCI, VIEDAMAJ USIM BIEŁARUSAM, SPADARYNI NATALII ARSIENIEVAJ

Biełarusy sabralisia 17-ha śniežnia u zali Biełaruskaha Hramadzkaha Centru, 401 Atlantyk Ave., Brooklyn, N. Y., kab ušanavać Jubilejnuju pracu našaj paetki. Abchodzili na sposab amerykanskim bankietam.

U Ameryce blizu usie abchody adbyvajucca bankietami. Na ich pry dobraj jadzie i pry čarcy vina adhavaryvajucca usie spravy. Byvajuć pavažnyja pramovy, ale často, kab paviasialić publiku, pad žartami vyskazyvajucca i žadańnia, sabraŭšychsia ludziej. Ubočnaja meta, kab sabrać hrošy na niejkuju patrebu. Hety bankiet byŭ zyrhanizavany z metaj ušanavać našuju Jubilatku. Šmat pramoŭcaŭ vyskazavali svaje pažadańni, vinšavali Jubilatku. Nia moh ja być asabista, dyk vyskazyvaju svaje pažadańni u svaim časapisu. Najpierš vyskazyvaju dakor usim našym paetam tak duchoŭnym, jak śvieckim religijnym, što zamała pišuć na religijnyja temy. Ad tych, u katorych re-

ligijnaść tolki, kolki kot napłača, nia možna niečaha damahacca. Byli paety śviatary, ale pa sabie ničoha pavažnaha nie zastavili. Ad ich bolej, jak ad śvieckich majem abaviazak damahacca.

Usie viedajem, što našu Jubilatku talentam Boh abdaryŭ. Ale za hety talent treba budzie i prad Boham zdać spravazdaču. Praŭda Jaje vieršam pa śviatyniach słavim Boha dy prosim ab našych ziamnych patrebach. Ja prašu padobnych bolej, žadaju dobraha zdaroŭja na sto hod!

Ab talentu viedajem, žadajem bolej, ale sami da hetaha ruki nia chočam dałažyć. U škołach nas daŭniej vučyli: „Biełarusy heta cieśli". Praŭda, redka było znajści na Biełarusi ludziej, katoryja nia umieli sabie chaty pastavić. Padobna i u Ameryce. Jość supałki na kuplu, pabudovu damoŭ nia tolki sabie na žyllo, ale na dziaržavu. Peŭna tut choć nie dla vialikaha dachodu, ale niejki jość, kali žyvuć paradačnyja ludzi. Kab hlanuli u inšyja haliny mahli-b i bolej zarabić i dla narodnaj spravy prysłužycca. Hlańmo na druhija narody. Niama bolej raźvitoha narodu, kab nia mieŭ u rodnaj movie svajej drukarni. Pry jej svaje drukary, paety, piśmieńniki — majuć pracu. Kali-b u ich rachunki hlanuli, pabačyli-b, što ich dachody bolšyja ad dziaržaŭleńnia damoŭ. U druhich narodaŭ jość arhanizacyi, katoryja dajuć pensyi svaim paetam, piśmieńnikam. U nas spatkaŭ drukara, katory u druhim mieście šukaŭ pracy. Jubilatka musić 8 hadzinaŭ pracavać u fabryce, zrabić damovyja raboty, abjučana usiakimi sekretarstvami, času nie chapaje na adpačynak. Kali-ž Jana znajdzie čas na napisańnie vieršaŭ? Naš narod zašmat maje udanych śviatych. Ruki majuć złožanyja na hrudziach u formie andrejeŭskaha kryžu. Ci heta dziele pabožnaści? Daloka ad hetaha. Trymajucca za kišeni, kab na dobruju metu nia vydać ani centyma. Navat i na takich bankietach bačać tolki siabie, padvypić, zakusić dy z znajomymi pahutaryć i paśmiejacca, ale achviarnych nia šmat znajdzicca. Arhanizacyjaŭ chapaje, vydaviectvaŭ choć adymi, palitykaŭ davoli, kandydataŭ na prezydentaŭ až zašmat, a sapraŭdnaj narodnaj pracy zamała.

Na hetym Jubileju chacieŭ vyskazacca, što drukarnia patrabniejšaja ad domu adpačynku. Taki dom adpačynku patrebny tolki na leta. Kali jon i budzie, šmat chto da jaho nia budzie jeździć letam, a zimoj, mahčyma, nichto. Drukarni akazyjnyja nia jość takija darahija. Tak u Cleveland z linotypam kaštuje tolki 3 z pałavinaj tysiačy, u Amsterdam staršaha vydańnia biaz linatypu možna za 700 dal. dastać,

apošniaja tolki łacinka, a papiaredniaja ad Ukraincaŭ kirylica — z łacinkaj.

Ci na heta niesfarmujecca kamitet? Čuvać, što Biblija blizu pierałožana. Mahła-b i jana być vydrukavana u svajej drukarni.

U V A H A !

Redaktar „Siaŭbita" zdabyŭ bolšy lik „Pravapis A. Łosika". Chto žadaŭ-by dastać, chaj vyšle 1 dolara i 50 centaŭ pad nastupnymi adrysami: Rev. F. Czerniawski, adrys „Siaŭbita", Mr. B. Prytycki, 357 Vermont St., Brooklyn 7, N. Y., Dr. Hrynkievich, c/o Policlinic Hospital, 6606 Carnegie Ave., Cleveland 3, Ohio, Mr. Maroz, 1138 N. WOLCOTT, Chicago 22, Illinois, Mr. Markievič, 127 Dovercourt, Toronto 3, Ont., Canada, Mr. Taras Sajko, 635 Monroe St., N. E. Minneapolis 13, Minn., Rev. Salaviej (13 b) Schongau Lech. Obb. Stadt Altersheim, Germany.

Ś V I A T O J P A M I A C I

K A N S T A N T Y P I T U Š K A

dnia 18 śniežnia 1961 hodu adyjšoŭ u viečnaść. Byŭ prykładnym katalikom i stojka śviedamym biełarusom. U takim duchu vychavaŭ i svaich dziaciej. Pražyŭ 78 hadoŭ. Apošnija try hady pražyŭ na emigracyi u Łatvii, dzie i pamior u strašnych mukach paraližu.

Viečny Jamu supakoj daj Boža i budź Jamu lohkaj čužaja ziamielka!

Z sumam paviedamlajuć: syn, niaviestka i unuk z Kanady.

Redakcyja „Siaŭbita" pierasyłaje Synu, Niaviestcy i Unuku svajo spačućcio.

P r y z n a ń n i e S o ł o v j o v a

„Jak hramadzianin praŭdzivaj i pavažanaj uschodniaj pravasłaŭnaj Carkvy, nie pramaŭlajučy hołasam antykatalickaha synodu i hołasam uradnika, vyznačanaha śvieckaj uładaj, ale hołasam svaich vialikich ajcoŭ i vučycielaŭ — ja uznaju za najvyššaha suddździu u religijnych rečach taho, katoraha uznavali jak takoha śviatyja: Ireneus, Bazyli, Atanazy, Ignacy i inšyja — śviatoha Piotra, žyvučaha u svaich nastupnikach".

(Rosija i vsielenskaja Cerkov, str. 64).

Papa kormić hałodnych Rosii

Paśla niekalkich miesiacaŭ pa abniaćciu Piatrovaj Stalicy (1922) papa Pius XI, mocna spačuvajučy rosyjskamu narodu, datknutamu hoładam arhanizuje specyjalnuju misyju pomačy hałodnym Rosii. Ačaliŭ O. E. Walsch S. J. Atrymaŭ dazvoł na pryjezd u Rosiju z zaściarohaj, što nia budzie provodzić nijakaj religijnaj akcyi.

Vatykanskaja pomač abniała 160,000 haładujučych; aprača hetaha rassyłana najbolej haładujučym semjam pažyvu na niekalki miesiacaŭ. Na tych pasyłkach byŭ nadpis: „Papa Rymski Ruskamu narodu".

Da kanca 1923 hodu vydaŭ Papa u hetaj mecie bolej 60 miljonaŭ liraŭ.

Uzrušajučyja byli abjavy udziačnaści, ź jakoj spatykałasia misyja. Dziesiatki tysiačy biednych žycharoŭ Nadvołhskaj krainy Papie zaŭdziačyvali svajo žyćcio. — (Vita Eccl. 1. VII. 1934).

Pomnik Papy u Konstantynopalu

Jak vialikaj pavahaj ciešyłasia papstva u hadoch Vialikaj vajny (1914—1918), paśviadčaje fakt, što Papie Benedyktu XV, pasiaredniku supakoju i dobra dziejniku zmučanaj vajnoj ludzkaści, pastaŭleny praz Turkaŭ u Konstantynopalu pomnik. — Ady navat niechryścijanskija haspadarstvy razumiejuć čym jość Papa u śviecie.

PAPA PRYNIAŬ HAŁAVU EPISKOPALNAJ EKKLEZII U AMERYCY

Hetaje spatkańnie jość symbolam paciahu da adzinaści chryścijanaŭ usiaho śvietu. — Papa Joannes XXIII pryniaŭ na specyjalnaj aŭdyjencyi Arthura Lichtenberga, pieršaha pratestanskaha episkopa Episkopalnaj ekklezii z sialibaj u Washingtonie. — Niazvyčajnaje hetaje spatkańnie adbyłosia u asabistaj bibliotecy Papy, tryvała 35 chvilinaŭ i vielmi serdečna. Tak Papa, jak i amerykanski Episkopalny episkop byli vielmi zacikaŭlenyja patrebaj chryścijanskaj zhody. Jano było symbolam tych postupaŭ. — Episkop Lichtenberger praježdžaŭ praz Eŭropu da New Delhi, stalicy Indyi, dzie mieli zjezd chryścijanskija sekty pad nazovam „Rada Ekklezijaŭ". — Pa spatkańniu z Papam Joannesam XXIII episkop A. Lichtenberg skazaŭ, što było jano „vielmi miłaje i serdečnaje". — Amerykanski episkop byŭ u tavarystvie Dra Lauristona L. Scaife, episkopa z New York i śvieckaha pratenstanskaha pracaŭnika Clifforda P. Morehause.

Heta histaryčnaje spatkańnie pryhatavaŭ prałat, dunskaha pachodžańnia, John Willebrands, sakratar Watykanskaj Rady u spra-

vach chryścijanskaj adzinaści. — Hety samy prałat pryhatavaŭ spatkańnie u prošłym hodzie u śniežniu Papy z hałavoj Angielskaj ekklezii D-m Goldfreyem Fisheram, arcyepiskopam Canterbury. Paśla taho spatkańnia D-r Fisher vystupiŭ iz svajho stanovišča. Ekklezija Anglikanskaja uvažajecca za „Ekkleziju-Matku" u stanoviščy da Episkopalnaj Ekklezii u Zjadnanych Hasp. Ameryki.

Hetym dziakuju za pažadańni z nahody Kaladaŭ i Novaha 1962 hodu mnie prysłanyja: Spadaryniam i Spadarom: F. K. Cverko, A. A. Akanovicham, J. Gordon, J. Gladki, Siamji Duncaŭ, Daniłovicham, Yankowskim, Limašeŭskim, Markievičam, Siamji Panucevičam, Pieniężnym, B. Prytyckamu, J. Rymaszko, T. Siemaku, Siamji Siergijevičam, Šustavym, Wołyncam, Fr. Ant. Adamoviču i Ajcu, Abramčyku i Siamji, Popielam i ich Familjantam, Siamji Nahornych, Siamji Paškievičaŭ, Fr. Jabłońskamu, Jakimuku z žonkaj, Siemjam: Jakubiszak, Ermałovičam, Pałanievičam, Wałasam, Sienkievičam, Wieresiukam, Volcekam, Siemjam: Marozavym i Gaŭsiejavym, D-ru S. Hrynkievichu i Siamji, Sp. Janinie Kachanoŭskaj i Siamji, S-ni Zory i Vitaŭtu Kipielom, Gien. H. i F. Kušalam, Sp. M. Mickieviču, Siamji T. Sajkavym, Siamji Žycharaŭ.

Z listoŭ: Biełarusy z Clevelandu dziakavali a. F. Černiaŭskamu za adviedańnie ich i adsłužeńnie Bohasłužby z kazańniem pa biełarusku. Heta było pieršaje zdareńnie u Cleveland.

U liście z Minneapolis Biełarusy (Litviny) dziakujuć a. F. Černiaŭskamu za adviedańnie, bo pražyvaje davoli daloka 1,020 mil, i za prysłańnie „Evanellja" i biełaruskich kružałak.

Ci viedajecie?

1955 — 1957 hodu S.S.S.R. vydała blizka 2 biljony dalaraŭ na pomač, tak zvanych „haspadarska nie raźvitych". Z hetaha najbolej na militarnuju metu.

Dla ahravańnia śviatyniaŭ, vialikich salaŭ, užyvajecca padčyrvonych pramieńniaŭ. Hety sposab apirajecca na małych plitkach kieramičnych, pakrytych sietkaj z drotu ahnia-adpornaha, a ahravanych zvyčajnym hazam.

Na „Siaŭbit" atrymana: Ad Sp. N. N. 14,90 c.; ad sp. V. Siergiejeviča 5 d.; ad sp. M. Piotrowski 5 d.; Spadaryni J. Gordon 2 d.; J. Excel. Ep. B. Słoskans 5 dal.; Dr. Ramuk 5 dal. Usim ščyry dziakuj.

Padpiska na hod 70 centaŭ, cana adnaho exemplaru 15 c.
Vydaviec-Redaktar (Publisher-Editor): Rev. Francis Czerniawski
Address: 7 Morrison Avenue, Granville, New York